

Mensenrechten

Mensenrechten zijn fundamentele rechten en vrijheden. Ze zijn:

- **Universeel:** ze zijn van ieder mens en ze zijn hetzelfde voor iedereen
- **Onvervreemdbaar:** ze kunnen nooit van iemand worden afgenomen
- **Ondeelbaar, onderling afhankelijk, onderling verbonden en complementair**
 - Burger- en politieke rechten zijn even belangrijk als economische, sociale en culturele rechten
 - Eén mensenrecht kan nooit ten volle worden genoten zonder andere mensenrechten te genieten. Zo heeft een gebrek aan toegang tot werk ook een negatief effect op de uitoefening van het recht op gezondheid.

Er zijn mensenrechtennormen op globaal, regionaal en nationaal niveau, elk met hun eigen systemen om schendingen aan te pakken.

Globaal niveau

Sinds 1945 wordt op internationaal niveau een wettelijk kader van mensenrechten ontwikkeld. Staten zijn verplicht dit geheel van rechten te respecteren, hetzij omdat een recht als gewoonterecht wordt beschouwd of omdat de staat een specifiek instrument heeft geratificeerd dat de regel bevat.

Als partij bij een zo'n instrument verbindt een staat zich ertoe de betrokken mensenrechten te

- **respecteren** (niet tussenkomen in/ beperken van de uitoefening van het mensenrecht);
- **beschermen** (tegen misbruiken); en
- **realiseren** (positieve actie ondernemen om de uitoefening te faciliteren)

Het concept van mensenrechten bestaat al lang en het is een onderdeel is van het [VN-Handvest](#) van 1945. Toch was vooral de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#) (UVRM) een mijlpaal in de internationale mensenrechtenwetgeving. De UVRM werd op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen. De UVRM bevat een reeks fundamentele mensenrechten, die volgens de Algemene Vergadering een gemeenschappelijk ideaal vormen voor alle volkeren en naties, en die gerespecteerd, beschermd en nageleefd moeten worden.

De UVRM codificeert burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten. Enkele voorbeelden zijn:

- **Burgerlijk**: het recht op leven en het recht op vrijheid van meningsuiting
- **Politiek**: het recht op een doeltreffende voorziening en het stemrecht
- **Economisch**: het recht op werk en het recht op een rechtvaardige en gunstige beloning
- **Sociaal**: het recht op sociale zekerheid en het recht op een adequate levensstandaard
- **Cultureel**: het recht op onderwijs en het recht op godsdienstvrijheid

Sinds de UVRM zijn er andere, meer gespecialiseerde mensenrechtenverdragen aangenomen. Voorbeelden hiervan zijn het [Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten](#) en het [Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten](#) dat in 1966 werd aangenomen.

Waar sommige verdragen '**thematisch**' zijn, richten andere zich op een bepaalde **groep**, bijvoorbeeld [het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen](#), het [Verdrag inzake de Rechten van het Kind](#) of het [Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap](#).

Om te garanderen dat schendingen van deze normen naar behoren worden aangepakt, houdt de ratificatie van internationale mensenrechtenverdragen ook de verplichting in voor staten om **nationale maatregelen en wetgeving** in te voeren die verenigbaar zijn met de geformuleerde verbintenissen. Wanneer binnenlandse rechtsmiddelen ontoereikend zijn, kan men zich wenden tot het internationale of, indien aanwezig, regionale niveau. Binnen het VN-systeem zijn er verschillende **mensenrechtenorganen** die toezicht houden op de uitvoering van internationale mensenrechtenverdragen, zoals de Mensenrechtenraad en onafhankelijke experts, alsook een individueel klachtenmechanisme.

Regionaal niveau

Naast het mondiale niveau zijn/worden er ook regionale mensenrechtensystemen geïnstalleerd. Binnen verschillende multilaterale organisaties zijn regionale instrumenten zoals verdragen, conventies en verklaringen aangenomen. De mensenrechtennormen en -standaarden in deze instrumenten zijn meestal een contextuele vertaling van de normen

die op globaal niveau zijn geformuleerd. Zij maken gebruik van bepaalde regionale mensenrechtenkwesties en -situaties.

Deze regionale mensenrechtensystemen en -instrumenten moeten worden opgevat als een **aanvulling op het VN-systeem**. Dit betekent dat, als een staat bijvoorbeeld het Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten heeft geratificeerd, de regionale rechten en normen geïnterpreteerd moeten worden in overeenstemming met de interpretatie van de normen van dat Verdrag.

Afrika

- Binnen de [Afrikaanse Unie](#) (AU)
- Hoofdinstrument: [African Charter on Human and Peoples' Rights](#)
- [African Court on Human and Peoples' Rights](#) en [African Commission on Human and Peoples' Rights](#)

Amerika

- Binnen de [Organisatie van Amerikaanse Staten](#) (OAS)
 - Hoofdinstrument: [American Declaration on the Rights and Duties of Man](#)
 - [Inter-American Court of Human Rights](#) en [Inter-American Commission on Human Rights](#)

Azië

- Binnen de [Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten](#) (ASEAN)
 - Hoofdinstrument: [ASEAN Charter](#) en [ASEAN Human Rights Declaration](#)
 - [ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights](#) (AICHR)

Europa

- Binnen de [Raad van Europa](#)
 - Hoofdinstrument: [Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden](#) (Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens; EVRM)
 - [Europees Hof voor de Rechten van de Mens](#) (EHRM)
- Binnen de [Europese Unie](#)
 - Hoofdinstrument: [Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie](#)
 - [Hof van Justitie van de Europese Unie](#)

Nationaal niveau

Naast het mondiale en regionale niveau hebben de meeste staten ook grondwetten of andere wetten die de mensenrechten beschermen.